

TOŁOCZKO HERBU POBÓG W BITWIE POD WIEDNIEM 1683 ROKU

Lipiec 1683 roku – największa w historii Armia Imperium Osmańskiego dowodzona przez wielkiego wezyra Kara Mustafę rozpoczyna oblężenie Wiednia. Król Jan III Sobieski mobilizuje Wojska Rzeczypospolitej i wyrusza z odsieczą. Porankiem 3 IX 1683 roku, jako naczelny wódz sprzymierzonych wojsk ze wzgórz Lasu Wiedeńskiego obserwuje widok zapierający dech w piersiach...

„Próżna byłaby praca opowiadać okazałość i piękność rycerstwa tego, mówić bowiem o zbrojach jego, o wysokich kopianach z długimi chorągiewkami, o tygrysiach skórkach, o pysznych koniach, kulbakach, rzędach, strzemionach, cuglach świecących się od złota, haftów i drogich kamieni byłoby to przyćmić ich piękność. Jest to jazda, jakiej nie ma na świecie; żywości jej i przepychu bez widzenia własnymi oczami pojąć niepodobna.”¹

W taki właśnie sposób postrzegano polską husarię w drugiej połowie XVII wieku. Towarzysze husarscy – elita rycerstwa polskiego, rekrutującą się tylko i wyłącznie z zamożnej szlachty. Wśród tej elity nasz bohater – **Andrzej Tołoczko herbu Pobóg** (odmiana).

Wojciech Kossak

Bitwa pod Wiedniem – Rotmistrz Mielżyński przyprawdza Janowi III chorągiew husarską pod Wiedeń

*„Husarz kopije jeno co swe złoży niejedem na szpil zostaje wetchniony,
Co ich nie tylko zamiesza, lecz strwoży, sztych nieuchronny i nie odłożony,*

¹ Adam Niesiołowski, *Ussarze*, s. 382, [w:] „Przegląd Kawaleryjski”, nr 3-6 z 1929 r.

*Bo kogo trafi, tyrańsko się sroży biorący czasem i po dwie osoby,
A drudzy pierzchną tak skwapliwym tropem,
jak muchy przykrym sobie przed ukropem”²*

W taki właśnie sposób o udziale polskiej husarii w jednej z najsłynniejszych bitew XVIII wieku napisał Wespazjan Kochowski – przedstawiciel nurtu literatury sarmackiej, jeden z najwybitniejszych historyków i poetów polskiego baroku. Bitwa pod Wiedniem – bo o niej tu mowa, została stoczona 12 IX 1683 roku między połączonymi wojskami polsko-austriacko-niemieckimi pod dowództwem króla polskiego Jana III Sobieskiego, a armią Imperium Osmańskiego pod wodzą wezyra Kara Mustafy. Zwycięstwo Sobieskiego spowodowało, że Osmanowie przestali stanowić poważniejsze zagrożenie dla chrześcijańskiej części Europy.³

Małgorzata Wójtowicz Cichoń – Szarża husarska

Wiedzę o uczestnikach bitwy wiedeńskiej z 1683 roku można czerpać z niewielu źródeł. Z starszych można wymienić częściowo zachowany rękopis Ostrowskiego pt.: *„Summaryusz imion i nazwisk herbowych, waleczników żyjących, rannych lub zabitych, podczas niesłychanej wiktoryi wiedeńskiej in septembre anno domini 1683, o których zasięgaliliśmy wiadomości od naocznych świadków, a których poczet w porządku abecadłowym zapisujemy ad perpetuam rei memoriam”*. Na podstawie sumariusza powstały kolejne spisy wydawane na przełomie XIX/XX wieku. Jednym z takich opracowań był *„Spis Rycerstwa Polskiego walczącego z Janem III pod Wiedniem”* wydany w 1883 roku przez Bolesława Twardowskiego.

² Wespazjan Kochowski, *Dzieło Boskie albo Pieśni Wiednia wybawionego w roku 1683*

³ Marek Groszkowski, *Batoh 1652 – Wiedeń 1683. Od kompromitacji do wiktoryi*

Kolejny, wydany w 1910 roku przez ks. Jakóba Kuklińskiego C.R. „*Spis Rycerstwa Polskiego walczącego z Janem III pod Wiedniem*”. Pierwszy ze spisów wymienia 480 nazwisk polskich rycerzy, ponieważ jak twierdzi autor „[...] imion wszystkich rycerzy na razie wymieniać za długo, te tylko podajemy, by nie zaginęła pamięć dzielnych walczyków”.⁴ Drugi ze spisów uzupełnia listę o kolejne kilkanaście nazwisk. W przedmowie autor stwierdza: „[...] jest to tylko mała ich część i to samych prawie wojskowych wyższych stopni oficerskich, a przeważnie z pod znaków husaryi i chorągwi pancernych.”⁵ Zarówno w pierwszym, jak i drugim źródle wymienia się Andrzeja Tołoczko (Tołoczko) herbu Pobóg.⁶ Jazda polska pod Wiedniem liczyła ponoć 21 260 rycerzy zgrupowanych w wielu chorągwiach. Autor jednego ze spisów rycerstwa wylicza: „Usaryi pod 35 Chorągwiemi koni 3 500, Pancernych pod 91 Chorągwiemi koni 10 960, Arkabuzeryi pod 3 Chorągwiemi koni 500, Jazdy lekkiej pod 34 Chorągwiemi koni 2 860, Dragonów 8 Regimentów koni 3 440.”⁷ Wśród rycerzy walczących w poszczególnych chorągwiach co najmniej dwunastu wywodziło się z herbu Pobóg. Oprócz wspomnianego Andrzeja można tu wymienić takich znamienitych rycerzy jak: Stanisław Chomiński, Jan Dmochowski (Dmóchowski), Leopold Fryczyński, Samuel Górski, Marcin Lenkiewicz, Bazyl Niczaj, Aleksander Polanowski, Kazimierz Rzyszczewski, Szczęsny Staniszewski, Franciszek Suchodolski, Jan Szukszta...

Pozostaje odpowiedzieć na pytanie – kim był wymieniany w spisach Andrzej Tołoczko (Tołoczko). Można założyć, że był postacią dosyć znaczącą i to właśnie uwarunkowało jego obecność w wymienianych spisach. Źródłem pomocnym przy ustaleniu tożsamości wyżej wymienionego jegomościa mogą więc być spisy urzędników Wielkiego Księstwa Litewskiego z XIV-XVIII wieku, spisy podymnego z końca XVII wieku oraz Volumina Legum.

Andrzej Karol Krzysztofowicz Tołoczko (Tołoczko), w herbarzu Niesieckiego wymieniany jako Jędrzej – cześnik grodzieński w 1674 roku herbu własnego.⁸ Prawdopodobnie jest tu mowa o jednej z odmian herbu Pobóg – „w polu błękitnym podkowa srebrna ze złotym krzyżem kawalerskim na barku, lewa część podkowy od dołu do góry na ukos ze środka srebrna strzałą przeszyta. Klejnot: nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry: błękitne, podbite srebrem.”⁹ Zapewne ten sam Jędrzej (Andrzej) podpisywał się pod suffragią elekcji Jana III Sobieskiego odbytą w dniu 21 V1674 roku na polach elekcyjnych na Woli pod Warszawą. Został tam zapisany jako „*Andrzej Tołoczko, cześnik grodzieński*”,

⁴ Bolesław Twardowski, *Spis Rycerstwa Polskiego walczącego z Janem III pod Wiedniem*, Poznań 1883 [w:] <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/docmetadata?id=57765&from=publication>

⁵ Ks. Jakób Kukliński C.R., *Spis Rycerstwa Polskiego z wyprawy Wiedeńskiej 1683*, Wiedeń 1910 [w:] <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/docmetadata?id=53655&from=publication>

⁶ Twardowski zapisuje jako Tołoczko (str.22), natomiast Kukliński jako Tołoczko (str.10)

⁷ Bolesław Twardowski, *Spis Rycerstwa Polskiego...* op.cit. str.27

⁸ Kasper Niesiecki, *Jan Nepomucen Bobrowicz, Herbarz Polski*. Tom IX. Lipsk 1842, str. 80-81

⁹ Teodor Chrząński: *Tablice odmian herbowych*. Tom 2. Warszawa: Juliusz Ostrowski, 1909.

reprezentujący województwo trockie, powiat grodzieński.¹⁰ Między 17 X 1661, a 28 VII 1681 w spisach urzędników Wielkiego Księstwa Litewskiego wymieniany jest, jako cześnik grodzieński. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w XVII wieku był to jedynie urząd honorowy (cześnik koronny, cześnik wielki litewski oraz cześnik ziemski), a więc nie pociągającym za sobą żadnych obowiązków. Tradycyjnie dzieci cześnika miały prawo do tytułu odojcowskiego. Z analizowanych źródeł wynika, że Andrzej Karol był dwukrotnie żonaty: w pierwszym małżeństwie z Zofią Poczapowską, w drugim z Ludwiką Marią Tyszkiewiczówną. W spisie urzędników Andrzej opisany jest jako „*Tołoczko, Tołoczko, Tołoczkwicz herbu własnego*”.¹¹ Z przedstawionego „*otczestwa*” wynika, że był synem Krzysztofa – być może jego ojcem był **Krzysztof Tołoczko** – sędzia grodzki (1617-1623), podstarości sądowy (1623-1626), podsędek grodzieński (1626-1638). O ile ojcem Andrzeja był Krzysztof, to jego matką byłaby Magdalena Rudominówna, z którą ożenił się prawdopodobnie 8 VII 1617 roku, będąc już sędzią grodzkim grodzieńskim.¹² W tym miejscu powstaje pewna wątpliwość – czy wymieniana w spisie, to Magdalena Rudomina Dusiacka, córka Jan Rudomina Dusiackiego (wojskiego brasławskiego) i Szczęsnej (Felicji) Tołoczko (Tołoczko)? Według niektórych źródeł ta właśnie Magdalena (jedna z dziewięciorga potomków Jana i Felicji) wstąpiła do zakonu benedyktynek w Nieświeżu. Rudominowie do herbu Trąby zostali przyjęci przez kanclerza litewskiego Mikołaja Radziwiłła Rudego w 1576 roku. Bracia Magdaleny byli kasztelanami, wojewodami i posłami na sejmy.¹³ Jan Rudomina Dusiacki (1543-1621) był synem Macieja, wnukiem Jędrzeja, prawnukiem Mikołaja. Przodkowie Jana należeli do bardzo wpływowej i bogatej rodziny kupców wileńskich, którzy dzięki zasobności własnej kiesy osiągnęli lukratywne stanowiska.

Powróćmy jednak do bohatera tej opowieści... Można jedynie zakładać, że urodził się między 1617-1630 rokiem. Uczestnicząc w odsieczy wiedeńskiej był więc mocno dojrzałym mężczyzną. Zmarł około 1684 roku, a być może już w 1683 roku, w czasie bitwy wiedeńskiej. Po śmierci Andrzeja, jego druga żona – Ludwika Maria, wyszła za Karola Mintowta-Juszkiewicza, chorążego wendeńskiego.¹⁴

Jego potomkiem był najprawdopodobniej **Jan Michał Tołoczko**, w źródłach wymieniany dwukrotnie pod datami 6 II 1684 i 27 VI 1697 roku, jako „*cześnik grodzieński*”. Powyższe zapisy zawierają drobne nieścisłości, ponieważ w 1684 roku był zapewne zapisany jako cześnikowic (syn cześnika), a zapis miał związek ze śmiercią ojca. Od 1683 cześnikiem grodzieńskim był Marcin Bogusław Wołowicz, który 26 III 1685 został duchownym. Na stanowisku zastąpił go rodzony

¹⁰ Volumina legum, Przedruk zbioru praw staraniem XX. Pijarów w Warszawie, od roku 1732 do roku 1782, wydane. Tom V, str.151

¹¹ Andrzej Rachuba, Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Województwo trockie XIV-XVIII wiek, tom II, str.246 (poz.1564)

¹² [https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Rudomina_\(wojski\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Rudomina_(wojski))

¹³ Ibidem

¹⁴ Andrzej Rachuba, Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Województwo trockie..., op.cit. tom II, str. 316 (poz. 2173)

brat – Aleksander Kazimierz Wołkowicz, który w 1692 roku został stolnikiem grodzieńskim. Cześnikiem mógł być natomiast w 1697 roku, kiedy to złożył swój podpis pod aktem elekcyjnym Augusta II z dnia 22 VI 1697 roku, jako reprezentant województwa wileńskiego.¹⁵ Żoną Jana Michała była Marianna Sołpowicka (Stołpowicka).¹⁶ Pewne informacje o domniemanym potomku Andrzeja Tołoczko możemy jeszcze uzyskać z rejestrów podymnego województwa wileńskiego i trockiego z 1690 roku. W województwie wileńskim, powiecie wileńskim wymieniany jest, jako właściciel 4 dymów w okolicy Kiborciszki parafii kiernowskiej i 1 dymu w folwarku nadwilejskim. Jan Michał kupił te dobra w 1686 roku za 1 700 zł od Bielskich.¹⁷ W rejestrze podymnego z województwa trockiego, powiatu grodzieńskiego w tym samym okresie podatek za 1 dym w okolicy Stabeńszczyzna (parafia filipowska) płaci zapewne tenże sam Jan Michał.¹⁸ W przypisach do obydwu rejestrów zapisany jest jako „zmarły po 1695 roku, cześnik grodzieński już w 1684” ...

Niniejsza opowieść o rycerzu bitwy wiedeńskiej nie może stanowić wyvodu przodków i potomków. Jest jedynie hipotezą, co prawda posiadającą swoje odzwierciedlenie w źródłach, lecz nie do końca potwierdzoną. Wskazuje jednak, że Tołoczkiowie byli rodem głęboko rozkrzewionym i osiadającym w wielu miejscach Wielkiego Księstwa Litewskiego. Czy Jan Michał, był jedynym synem Andrzeja? Zapewne było ich wielu, a każdy z nich został założycielem jednej z linii grodzieńskich lub wileńskich.

Pewien związek z powyższą opowieścią może mieć wywód szlachecki z początków XIX wieku...¹⁹

*„Wypis z Ksiąg Szlacheckich Guberni Litewsko Wileńskiej Wyvodu Urodzonych
Familii Tołoczaków Herbu Pobog z Odmianą
/herb/*

*Roku Tysiąc Osiemsetnego Mca Decembra Dwudziestego Drugiego Dnia
Przed Nami Ludwikiem Hrabią Tyszkiewiczem Aktualnym Tajnym Konsyliarzem
Marszałkiem Gubernskim różnych Orderów Kawalerem Prezydium y Deputatami
ze wszystkich Powiatów Gubernii Litewskiej do przyjmowania i rozstrząsania
wywodów Szlacheckich obranemi, złożony został wywód rodowitości starożytnej
Szlacheckiej Familii Urodzonych Tołoczaków /: Herbu pobog z odmianą:/ przez który
gdy dowiedzionym zostało że Familia urodzonych Tołoczaków od naydawniejszych
czasów była zaszczyconą prerogatywami Stanu Szlacheckiego, a mianowicie dziś
wywodzący się Stanisław z synami Andrzeiem, Janem, Karolem, Adamem, Rafałem*

¹⁵ Volumina legum, op.cit. Tom V, str.424

¹⁶ Andrzej Rachuba, Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Województwo trockie, op.cit. Tom II, str.246 (poz.1570)

¹⁷ Andrzej Rachuba, Metryka Litewska. Rejestry podymnego województwo wileńskie 1690 r. str.83

¹⁸ Andrzej Rachuba, Metryka Litewska. Rejestry podymnego województwo trockie 1690 r. str.93

¹⁹ Wypis z Ksiąg Szlacheckich Guberni Litewsko Wileńskiej Wyvodu Urodzonych Familii Tołoczaków Herbu Pobog z Odmianą [w:] <http://genealogia.lt/pdfs/Toloczko.pdf>

i Antonim, Józef z synami Antonim y Józefem, Antoni, Jan i Andrzej z Synem Michałem, Jan syn Jerzego, Józef syn Jerzego i Józef syn Michała którzy niemogąc dla odległości miejsca gdzie przodkowie onych mieli swoje siedliska y dla różnych przypadków przez które znaczniejsza część Dokumentów y Przywileiów zaginęła dostateczniejszych Rodowitości swojey złożyć dowodów; produkowali w tey mierze świadectwo przez Urzędników i Obywateli Ptu Wiłkomierskiego w Roku Tysiąc siedemset dziewięćdziesiątym siódmym Mca Octobra Dwudziestego Piątego Dnia podpisane. Że zaś z pomienionych Tołoczków Stanisław z synami do niniejszego momentu ma swą ziemską dziedziczną osiadłość Dobury (sic! Dobuże?) zwaną w Powiecie Wiłkomierskim położoną , to prawo nabycia Tysiąc Siedemset Dwudziestego Szóstego Roku Aprila Dwudziestego Trzeciego Dnia datowaną et Eurundem Januaryi dwudziestego trzeciego Dnia przed Aktami Tegoż Ptu przez .....? przyznane nayspewniejszą o tem przyniosło wiadomość. Na Fundamencie przeto takowych produkowanych Dowodów rodowitość Szlachecką Familii Urodzonych Tołoczków probujących My Marszałem Gubernski Deputaci Powiatowi stosownie do przepisów w dyplomie pod Rokiem Tysiąc Siedemset osiemdziesiątym piątym Nayłaskawiey Szlachcie nadanym wyrażonych. Niemniej też pilnując się prawideł w Ukazach Rządzącego Senatu Rządowi Gubernskiemu Litewskiemu przesłanych familią urodzonych Tołoczków wywodzących się iak to: Stanisław z synami Andrzejem, Janem, Karolem, Adamem, Rafałem i Antonim, Józef z synami Antonim y Józefem, Antoni, Jan i Andrzej z Synem Michałem, Jan syn Jerzego, Józef syn Jerzego i Józef syn Michała za rodowitą i Starożytną Szlachtę Polską Uznajemy, ogłaszamy i Onych do Księgi Szlachty Gubernii Litewskiej Klasy Pierwszej Zapisujemy. Działo się na Sesi Deputacyi Generalney Wywodowej Szlacheckiej Gubernii Litewskiej w Wilnie. Jakowy wypis pod Pieczęcią Zgromadzenia Szlacheckiego Gubernii Litewsko Wileńskiej w Roku Tysiąc ośmset dziewiętnastym Miesiąca Nowembera Dwudziestego Dnia Stronie iest wydan. Na Autentyku podpisano Pełniący Urząd Gubernskiego Trocki Powiatowy Marszałek Kazimierz Strawiński, Kazimierz Walentynowicz Wileński Wywodowy Szlachecki Deputatt, Aloizy z Stawina Stawiński Deputatt wywodowy z Ptu. Oszmiańskiego, Andrzej Samson Podb....ki Szlachecki Wywodowy z Ptu Brasławskiego Deputatt, Wincenty Łosicki Ancyporowicz z Ptu Wiłkomierskiego Deputatt, Adam Iwaszkiewicz Zmayłło Dep. Wywod. Szlach. Ptu Telszewskiego, Sekretarz J. Strumiłło Regent Gubernski, Sekretarz Jakób Kontowtt. Zgodno z Księgami świadczę Józef Wiszniewski Registrator/-/”

Wypis z Ksiąg Szlacheckich Gubernii
Litewsko Wileńskiej Wywodzą Urodzo-
nych Familii
Totoczkow:

Horbu

Sobok z Odmia-
nami

Reku Szlachy Ciesielskiej Mała Dwum-
bra Dwudziestego Drugiego Dnia

Przed Nami Ludwikiem Królem, Głównym
wicekierownikiem, Najwyższym Konsyliar-
zem, Marszałkiem Gubernijskim różnym
orderów.

Orderem Kawalerem Przewidyającym y
 Deputowanym w wszystkich Powiatow Pu-
 bernii Litewskiej do przyjmowania i re-
 towania wywodow Szlacheckich obrani-
 mi; dozony zostal wywod rodowitości sta-
 rożytny Szlacheckiej Familii Urodzonych
 Tolorow. Herb poboż z odmianną, ma-
 który był dowiedzionym zostalo. Ze Fami-
 lia Urodzonych Tolorow od dawdaw-
 niewszech czasow była zaszczycona pro-
 rogatywami Króla Szlacheckiego, a zna-
 nowca dwu wywodzacy się, Stanisław z sy-
 nami Andrzejem, Janem, Karolem, Adamem
 Rafałem i Antonim Tolorow z synami
 Antonim, Józef z synami Antonim y Jo-
 zefem, Anton Jan i Andrzej z synami Micha-
 Tem, Jan syn Józego, Józef syn Józego i Józef
 syn Michała, którzy niemożąc dla bledzi-
 mizosa, gdzie przedkowie Onych mieli swoje
 siedlisko y dla różnych przypadkow przez
 które znacznyma częścią Dokumentow y
 Przywilejow zaginęta, do skutku niemożących Rod-
 witości swojej złożyć dowodow, przedkował
 w tej mierze świadectwo przez Urzędnikow
 i Obywateli Powiatu Wiskomierskiego w Roku
 Tysiąc siedemset Dwaście trzydzieści siedmym
 Miesiąca Oktobra Dwudziestego Piątego Dnia
 podpisano. Ze nas i pomianionych Tolorow
 ko Stanisław z synami Tomasz y Józef
 m. m. m.

momentu ma swą ziemską dziedziną
 ośmiadec Dobry zawoną, w Powiecie Miłko-
 mieńskim położoną, to prawo nabycia
 Tysiąc siedemset dwudziestego i siódmego Roku
 (Apryla Dwudziestego Trzeciego Dnia datowa-
 ną, et Cerubidem Januaryi Dwudziestego
 trzeciego Dnia) przed (Właściami Tęgi i Kto przez
 Kurkuziwo popyracane, najpewniejszy o tem
 przyniósł wiadomości. Na Fundamencie
 pięciu. takowych produkowanych Dowo-
 dów rodowitej i Selachocka, Familii Uro-
 dzonych Totoczkow probuujących My
 Marszałek Gubernijski. Deputaci Powia-
 towi stosownie do przepisów w dyploma-
 cie pod Piskiem Tysiąc siedemset siedm-
 siat piątym. Kartaskiewicz Selachock
 nastanym wyrażonych; Niemniej to pilnując
 się, prawidła w Ukazach Królewskiego Senatu
 Pradolni Guberniskim i Litewskim przeta-
 nych Familii Urodzonych Totoczkow wyra-
 dzających się, jako to: Stanisław z Synami
 Anonim, Janem, Karolem, Adamem Rafa-
 tem y Antonim, Tadeusz z Synem Józefem
 Anonim z Synem Michałem, Józef z Syna-
 mi Adamem i Józefem. Antoni z Józefem, Józef
 Syna Józefa Józef Syna Józefa i Józefa Syna
 Michała za rodowitą, i Starożytną Selachock
 Polska, Ulanajimy. cytaszamy i innych do
 Księgi

z Księgi Szlachty Gubernii Litewskiej Klas-
 sy Pińskiej Zapisowoy. Dnia 20, na
 Sesji Deputacji Generalnej Wywodowej
 Szlacheckiej Gubernii Litewskiej w Wilnie,
 Jakowy wypis pod Pieczęcią Zgromadze-
 nia Szlacheckiego Gubernii Litewskiej W.
 leńskiej w Roku Tysiąc osmset dziewięć-
 nastym Miesiąca Kwietnia Dwudziestego
 Dnia Stronie jest wydan. Na Autentyku
 podpisano Petriccy Urząd Gubernijskiego
 Trocki Powiatowy Marszałek Kazimierz
 Strawiński. Kazimierz Walentynowicz
 Wileński Wywodowy Szlachecki Deputat
 Alojzy z Stawina Stawirski Deputat wy-
 wodowy z Płw. Czarniańskiego. Andrzej Sam-
 son Podborski Szlachecki Wywodowy z Puławy
 tańskiego Deputat. Wincenty Łowicki Amajonowicz
 z Puławy Miłkowskiego Deputat. Adam Jan-
 kiewicz Amajło Dopy Wywod. Szlachecki z Polon-
 skiego. Sekretarz J. Strumillo. Regens Guberni-
 ski Sekretarz Jakób Kontowto. Zgodno z
 Księgami Szlachty Jan Wieruszowski Re-
 gistrator.

Z powyższego dokumentu wynika, że legitymowani szlachcice z rodu Tołoczko
 pieczętowali się odmianą herbu Pobóg – dokładnie taką samą jak Andrzej Karol
 Krzysztofowicz Tołoczko, uczestnik bitwy wiedeńskiej. Być może był on przodkiem
 wymienionych. Prezentowany wywód jest odpisem z sesji Deputacji Generalnej
 Wywodowej Szlacheckiej Guberni Litewskiej w Wilnie, wydany dnia 20 XI 1819
 roku. Wylegitymowanie z szlachectwa miało miejsce dnia 22 X 1800 roku przed
 Ludwikiem Hrabią Tyszkiewiczem Tajnym Konsyliarzem Marszałkiem Gubernijskim.
 W wywodzie uczestniczyły tak jakby dwie grupy Tołoczków – pierwszą stanowią
Stanisław z synami: **Andrzejem, Janem, Karolem, Adamem, Rafałem i Antonim.**

Drugą grupę stanowili pozostali Tołoczkwie – **Józef** z synami **Antonim** i **Józefem**, **Antoni**, **Jan** i **Andrzej** z synem **Michałem**, **Jan** syn **Jerzego**, **Józef** syn **Jerzego** i **Józef** syn **Michała**. Z dokumentu wynika, że ci pierwsi wykazali się dziedzicznym majątkiem, natomiast drudzy w dniu 25 X 1797 roku przedstawiali różnego rodzaju dowody oparte w głównej mierze na świadectwach urzędników i obywateli powiatu wiłkomirskiego, ponieważ dokumenty i przywileje ich przodków zaginęły, a odległość miejsc gdzie ich przodkowie żyli znaczna.

W powyższym opisie niezwykle istotna jest wskazana majątność przodków Stanisława Tołoczki, którzy od 23 IV 1726 roku posiadali „*swą ziemską dziedziczną osiadłość Dobury zwaną w Powiecie Wiłkomirskim położoną.*” Można przyjąć, że jest tu mowa o folwarku Dubury. W opisie Dekanatu Kupiskiego z 1784 roku wymienia się „*Dubury , folwark JP Tołoczki, na wschodzie letnim, mila mała*” leżący w obrębie kościoła parafialnego Dusiaty, położonego w powiecie wiłkomirskim, dekanacie kupiskim.²⁰ Pod koniec XIX wieku folwark i wieś Dusiaty były własnością Malickich – terytorialnie należały wtedy do powiatu nowoaleksandrowskiego, a wyznaniowo do parafii antuzowskiej.²¹ W rejestrze podymnego z 1690 roku odnotowano, że podatek płacony był za 7 dymów należących do Zawistowskiego, Gintowtta, Oaszkiewicza, Giedrojcia, Trona, Twojranowicza i Malickiego. Natomiast 295 dymów w Dusiaty w tamtym czasie należało do starosty inflanckiego Jana Andrzeja Platera.²² Wcześniej do rodu Rudomino Dusiaczkich, z którymi związek rodzinny mieli przodkowie bohatera tej opowieści...

---

²⁰ Stanisław Skipicki, (praca magisterska) Dekanat Kupiski Diecezji Wileńskiej w świetle opisów z 1784 roku, str. 38

²¹ Filip Sulmierski, Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, tom II, str.206

²² Andrzej Rachuba, Rejestry podymnego województwo wileńskie 1690 r. op.cit. str.237-238